

Bahaettin Karakoç'un Şiir Sanatına Dair

◆ Ahmet Doğan İlbey

Anadan doğma şairdir Bahaettin Karakoç. Sonradan olmuş bir şair değil. Kendi ifadesiyle;

“Kâlûbelâdan beri muhacirim ben
Her nereye gitsem Ensar karşıladı
Bir at, bir kurt, bir yılan anladı da
Kendi cinsimden olanlar anlamadı
Omuz vurup geçenlerin açtığı yara
Kevgire çevirdi sevdalı yüreğimi
Ey Sevgili / Ne zaman darda kaldımsa
Hep sana yazdım arzuhalimi
Hep sen yetiştin imdada
Bir kabir kapısının ağzında
Ne bir Münker, ne bir Nekir'im ben.”

Şiiri mukaddes bir sorumluluk sayan Bahaettin Karakoç'un şiirin unsurlarıyla ilgili pek çok târif ve yorumu vardır. Şiir târifleri tıpkı birer şiir havasındadır: “Şiir, şairin zikir aracı, kanatlı kelimeler armonisi, iç yangını. Şiir her zaman tan aklığında iyilik ve güzellik için yüreklerde çarpan kuş. Yağmur öncesi rüzgârı, yağmur çiçeği ve yağmur sonrası gökkuşağı... Şiir, bir sözdür; aşk yemini gibi güzel, ana sütü gibi helâl bir söz. Mâveradan eser, mâveraya akar. Bu akış içinde şiirin dalgaları, kime, ne kadar dokunmuşsa, o dokunduğu kimse şiirden o kadar nasibini alır.”

Bu târifle şiir için güzel benzetmeler yapmıştır. Şiirin bir zikir vasıtası olması, gücünü tasavvuf kültüründen almasındandır. Ona göre, “kanatlı kelimeler armonisi” olan şiirdeki kelimeler gerçek mânâsından ve sıradanlıklarından kurtulup, mâna âleminin kapılarını aralayan sihirli birer anahtar olmuşlardır. Şiirin bir “iç yangını” olması, şiirin doğuşuyla ilgilidir. İç yangını olmadan, yüreklerde fırtınalar kopup depremler olmadan gerçek bir şiir doğmaz. Şiir, şairdeki iç yangınlar ve kıvılcımlar sonucunda kelimelere düşer. Bunun yanında şiirin insanî yanı vardır, iyilik ve güzellik yan yanadır. Şiir, aşk yeminine ve ana sütüne benzeten şair için şiir kutsala götüren bir vasıttır. Ötelerden gelir ve yine ötelere götürür. Şiiri kim, ne kadar hakkıyla okumuş ve anlamışsa, şiir de güzelliklerini ona bu ölçüde açar.

“Şiir Gaye Değil, Soylu Bir Araç, Ölüler Diriler ve Kendim İçin...”

Karakoç'a göre şiir bir gaye değil, mâveraya kanatlandıran ve nihayetinde bütün kapıların açıldığı Tek Kapı'nın eşiğine götüren bir vasıttır. Yani gaye olan mutlaka götüren bir vasıttır şiir. Kendisini dinleyelim:

“Şiir, benim için soylu bir araçtır. Şiiri, beni sonsuzluğa taşıdığı için yazarım; şiire sevdalı olduğum için yazarım. Kendim için yazarım, ölümler, diriler için yazarım, herkes ve her şey için yazarım. Bu herkes ve her şey 'mutlak gerçek' etrafında dönen, şuurlu, şuursuz dönüp duran birer uydu değil midir aslında? Şiir, medeniyetlerin dönüşümünü hızlandıran bir sanattır. Yüce Peygamberimizin, benim için çok boyutlu bir pusula mertebesinde olan bir hadisi vardır, bir günü bir gününe eşit olanları tasvip etmediğini belirten. Bu hadisin işaret ettiği ufukların derinliklerine açılınca ufukların da, ilmin de, yeniliklerin de sınırsız olduğunu anladım. Dar kalıplarda sıkışıp kalmak, hareketsizlik, hep aynı teraneyle eprimiş görüntüler sergilemek içime sinmedi. Kemikleşmiş bâzı kuralların değişmesi, bâzı duvarların yıkılması gerektiğine inandırdım kendimi. Yeni sevdalar, yeni sevdalara yeni sözler gerek dedim ve kurdum şantiyemi... Çok önemli işler yaptığımın bilincindeyim. Bu işten anlayanlar da benim neler yaptığımın farkında.”

“Şiir, Ses, Söz, Renk ve İhlâsla Salavatlanan Bir Terkip”

Şiirin nasıl bir bütünden oluştuğunu şöyle özetler: “Şiir, ses, söz, renk armonisinde billurlaşan özlere, ilimimizin, ihlâsla salavatlanarak genişleyen duygularımızın, içimizdeki uyumlu ve aydınlık dünyalarımızın, organik bir terkidir. Güzel bir dünya için, yetkin güzellikleri, özlemleri yüklenen diri bir mesaj, diri bir bakış ve kutsal bir nakışdır. Şiir ne kendini inkâr eder, ne ferdi, ne toplumu, ne tabiatı, ne de Allah'ı. Benim, kelimelere yaslanan sanat teorimin özeti budur.”

Varlığa yaklaşımını mukaddeslere dayanarak açıklar: “Çok geniş, çok zengin bir şiir coğrafyam vardır. İyi bir gözlemci, iyi bir analizci, iyi bir sentezci ve iyi bir ses avcısıyım. Varlıkları var eden, dilediğinde yok eden ‘Mutlak Varlık’a imanım tamdır. Kâinatın kumaşı o mübdimin tezgâhında dokunmuştur. Canlı ve cansız, renkli ve renksiz her cisim O’nu zikreder, çünkü O bizim yaratıcı yüce Rabb’imizdir. Rezzak’tır, Rahim’dir. Kerimdir, Kadim’dir... O’na kul olan ve kulluğunun gereklerini yerine getirenler daima kazanır, O’nu inkâr ve ihmal edenler ise burada da, ötede de kaybederler ve hüsrandırlar. Benim cümle varlıkla, ‘Mutlak Varlık’a bakış açım budur. Eserlerim de bu atmosferde doğar ve palazlanırlar.”

“Bir Beyaz Dilekçedir, Sana Her Yalvarışım”

Bu doğrultuda şairin tasavvufun kaynağından beslenen eserleri kalplere yerleşmiştir: 1991 yılında Diyanet Vakfı tarafından düzenlenen münâcât yarışmasında “Beyaz Dilekçe” isimli şiiriyle birincilik kazanmıştır. Hemen belirtelim ki bütün şiirleri onun derûnunu anlatır. Fakat, Bahaettin Karakoç’un yüreğini “Beyaz Dilekçe” den okuyup anlamak onun şiirden gayesini de bilmek demektir:

“Rahman Ve Rahim Olan Adına Sığınarak / Açtım İki Elimi, Kor Gibi İki Yaprak / Bir Edep Ölçeğinde Umutlu Ve Utangaç / İşte Dünya Önünde, Benim Ruhum Sana Aç / Bu Seyriyen Ellerle, Senden Seni İsterim/ Senden Seni İsterken, Canımdan Çıkar Tenim /Sana Âşık Ruhumdur, Merceği Yakan Işık / Gözlerim, Cemalini Görmeden De Kamaşık / Bir Mirasyediyim Ben, İflasın Eşiğinde / Hep Sabırla Çürüyor, İhlas Bileşiminde /Kimin Kimlik Ararken, Hem Güler Hem Ağlarım /Yükseklerden Dökülen, Sular Gibi Çağlarım / (...) /Bir Beyaz Dilekçedir, Sana Her Yalvarışım /İmanımla Amelim, Hem Perdem, Hem Nakışım...”

Tasavvufî bakışla beslenen diğer şiir kitapları da onun asıl gayesini yansıtır: Menzil (1991), Beyaz Dilekçe (1995), Leyl ü Nehar Aşk (1997) ve Aşk Mektupları (1999), Sürgün Vezirin Aşk Neşideleri (2004) ve Ben Senin Yusuf’un Olmuşum (2006).

Şiirde Şekil Bir Enstrümana Benzer: Ney, Ud, Keman...

Serbest ve hece ölçüleriyle yazılmış şiirlerinden anladığımız kadarıyla şairin genel eğilimi serbest ölçüden yanadır: “Şekilde şartlanmışlığım yoktur. Şiirde şekil bir enstrümana benzer. Bir neyzen ney çalmakta, bir udi ud çalmakta, bir başkası keman, saksafon, piyano ve trampet çalmakta ustaysa bırakın bu ustalıklarını daha yatkın oldukları enstrümanlarla devam ettirsinler. Şiir de böyledir bir açıdan. Ama ben derim ki, bir orkestra şefi olup korodaki her sanatçıyı coşturmak dururken, neden koro şefinin elindeki çubukla yönlendirileyim? Şairin bir ses avcısı olduğunu defalarca vurgulamışımdır. Evet, şair bir ses avcısıdır. Aslında şiirin şeklini de ses belirler. Şiirin tılsımlı sesi bana hangi kıvamda ve hangi ölçekte gelirse ben ancak ona uyarım. Her şiirin değişik bir coğrafyası vardır; döllemesi, sancısı ve doğumu da öyle... Aslında serbest ölçüde yazdığım şiirler bile iç ahenge ve ritim bütünlüğüne ustaca perçinlidir.”

Dil ustasıdır Karakoç. Türkçe mevzuunda son derece karardır ve Türk dilini bozma affetmez: “Arı Türkçeci dil Donkişotlarının ‘esin’ dediği ilham, ne peri kılığında gelir bana; ne de sihirli bir kuş. Benim ilham kaynağım içimdedir; güncel bir olaydan da etkilenirim, tarihi bir anekdottan da. Bir gölgeden de etkilenirim, bir kokudan da. Her şey etkileyebilir beni. Bir ağacı şiddetlice salladığımız zaman, olgun meyveler nasıl yere düşerse, şair içinden sarsıldığı zaman da şiirler öylece dökülür.”

“İlham, Şairi Sarsan Yıldırıma Benzer”

Bu ifadelerinden anlıyoruz ki ilham beklenince gelen herhangi bir şey değildir. İlham, zamansız gelen ve gelince şairi sarsan bir yıldırıma benzer. İlham, her şeyden tesir alabilecek, onlardan yeni biçimler çıkaracak bir ruhun, şairde oluşmasına izin veren, şairi sarsan bir saiktir. İlham gelen şaire, ahenk, kafiyeye, ölçü gibi ses unsurları birlikte mi gelir, yoksa şair şiirini kâğıt üzerine dökerek bâzı oynamalarla bu unsurları sonradan mı ekler? Bir sohbetimiz sırasında kendisine sorduğum bir soruyu başından geçen bir anekdotu anlatarak cevaplar: “İlhamla tıpkı bir vahiy gibi gelip şairi sarsan şiir ses unsurlarıyla birlikte zihinde şekillenir. Ve zihinde bu unsurlar tamam olduktan sonra kâğıda dökülür.”

Anlattığı bir başka anekdot var ki, şiir yazarlar Karakoç’un bu sözünü hâfizalarına kazımalıdırlar. Gördüğü çok güzel bir genç kız karşısında âdeta donar ve kendi kendine sorar: “Telifi buysa müellifi kim bilir nasıldır?” Bunun üzerine zihninde on bir kıtalık şiir şekillenir. Daha sonra kâğıdı, kalemi eline aldığı anda hiç eksiksiz yazıverir. Demek ki şiir, şairin asla unutamayacağı bir parçası hâline geliyor. Gönüllere silinmez bir kalemle nakış gibi işleniyor.

“Şiir hangi biçimde içime yansımışsa, o şiiri, yansıdığı biçimde dışarı aktarırım” diyor. Yani şiirin şeklinin içte gerçekleştiğini ve buna müdahale etmediğini söylüyor. Şiirlerinde çok geniş bir kelime hazinesine sahip olan şair mahallî söyleyişlere de geniş yer verir: “İnsan, kelimelerle düşünür, kelimelerle konuşur, kelimelerle tefriş eder dünyasını, kelimelerle tefsir eder zâhiri ve bâtını. Bütün bildiklerimiz kullandığımız kelimelerle orantılıdır; bilmek istediklerimize de kelimeler götürür bizi. Kısacası, kelimeler de bizim mukaddeslerimizdir. İhtiyaç duyduğum zaman mahallî kelimelerden yararlandığım doğrudur; çünkü ülke coğrafyamızın bütünlüğü içinde kullanılan her kelime millî kültürümüzün canlı bir parçasıdır bana göre, dün kullanılmışsa bugün niye kullanılmasın? Yeter ki kullanacağın her kelime mısra ve cümle yapısı içinde yerine sağlam otursun; yansıtmak istediğin duygularla, düşüncelerle ve kümedeki bütün kelimelerle iyice kaynaşsın. Gerektiğinde mahallî kelimeler de kullanmakta ben bir sakınca görmüyorum.”

Şiirde Muhteva ve Ses

Karakoç’a göre şiirde muhteva “ses” ten de öncelikli bir unsurdur: “Şiire yeşeren bir çekirdek, zamana sunulan bir selâmdir. Aşk olur, ölüm olur, ayrılık olur, özlem olur, gurbet olur, erdem kuşağında vuslat olur, Peygamberimize şefaath dilekçesi, Rabbülâlemin’e yazılan münâcât olur. Ufuk gibidir, çölde görünen serap gibidir, sen koşarsın ulaşır yakalamak için, o kaçır. Kendini aynada seyredersen ama aynadaki yüzünü avuçlayamazsın.”

“Şiir Sesten Başka Nedir Ki?”

Fakat çok zaman şiirde “ses”i önceliğe aldığını da söyler: “Sevda bir ses avcısı. Şüphesiz ki her sestem soylu bir şiir damıtılamaz; ama şiir sestem başka da nedir ki? Çokgen bir prizma gibidir şair: ana renkleri, ara renkleri yansıtan bir prizma. Şiirin ana maddesi olan söze, resmi, felsefeyi, ritmi ahengi, çöşkuyu ve zaman zaman da hüznü katar. Yetkinleştirdiği şiir terkibi ile de, şuur altını, şuur üstünü kamçulamaktan, karıştırmaktan korkmaz, çekinmez; primif laf göletleri gibi, metalik putlara sarılarak dünyalık peşinden koşmaz; hayatı kokuşturmaz. Şair, şiirleriyle, duymasını bilenlerin gönül antenlerine aşk iksirleri serperler; salkım salkım mesajlar fısıldar. Yani şair bir bakıma metafizik bir âlemin sarhoşudur. Mutlak Gerçek’in sevdalı arayıcısıdır o. Sezgileri atlaslaştıran şuur odağıdır. Bir şairin bilmesi gerekenleri tam ve doğru olarak bilen, fert ve toplum planındaki sorumluluklarının her zaman idrakinde bulunan bir sanat eridir; bir güzel habercidir.”

“Şair Yeryüzüne Tesadüfen Gelmemiştir”

Şairlik bir sanat oyunculuğu, bir fantezi ustalığı değildir. Mutlak Gerçek’in sevdalısıdır, inanmış insandır: “Şair yeryüzüne tesadüfen gelmemiştir. Şair duygularını bir armoni kıvamında şiirleştirirken, tefekkürü dışlamaz, bütünlüğe dikkat eder; sınırları karıştırmaz, mevsimleri şaşırtmaz. Sorgular, uyarır ama üçayaklı sehpa ceset sergilemez. Şiir ülkesinin sultanıdır şair; tebaası güzel şiirden anlayan herkettir. Çoban şairler, kılavuz şairler için geçerlidir bu söylenenler; sürüdeki sıradan şairler için değil; omuzu heybeli bulvar ozanları için değil.”

Ona göre şair, şiirinde mutlak gerçeği zikreden ve diğer insanlardan farklı bambaşka şeyleri görebilen ve hissedebilen insandır:

“Sıradan insanların duymadıklarını duyan, görmediklerini gören, bilmediklerini, yorumlayamadıklarını yorumlayan, şiirle yatıp kalkan, şiirle düşünüp, konuşan, ilham kaynaklarına çirkin ve haramı buluşturmamayan; kafaları ve gönülleri kurcalayıp metafizik ürpertilere sinyaller gönderen; kelimelere kanat takıp ruh üfleyen, şiir olgusunu bir hobi olarak değil, ulvî bir meslek olarak kabullenen, şiir kültürüyle edebiyat dünyasında özgür bir oylum oluşturan ve daima şiirleriyle Mutlak Gerçek’i zikreden üslup sahibi bir sanatkârdır.”

Sözün hülâsası; “Türk şiirinin Beyaz Kartalı” nam Bahaettin Karakoç’un şiirleri Türkçe’nin manzum bir lügati gibidir. Şiirleriyle ve şiirlerindeki her kelimeyle Türkçe’nin ve Türk şiir sanatının gücüne güç katan bir ustadır o.

